

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ФЛ II
20

- 8. II. 18. 47. 73. 50

ПОДУНАВКА.

ДОДАТАКЪ КЪ СРБСКИМЪ НОВИНАМА

ЗА

ГОДИНУ 1847.

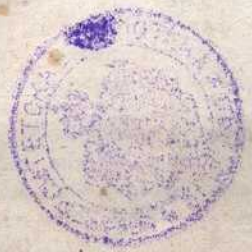

УЧРЕДНИКЪ

МИЛОШЪ ПОПОВИЊЪ.

У БЕОГРАДУ,

Издано и печатано у Правителственой Штампари.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

119
100

ПОУЧЕНЕ

ДОДАТАКЪ НА СЪБОРНИКЪ НА ПОСЛАНА

Сама храбростъ и юначество еднога народа безъ науке и мудрога управляня, подобие су звѣрской снаги. Брани се за неко време, ал' найпосле мора рећи: *ейвала*, и покорити се. Наука, мудрость, мудро и законо управляиѣ, искусство, просвѣћены народа подражаванѣ, а сврху свега трудолюбни и добродѣтельни едне общине животь: ето шта саставля нѣгову праву храбрость и юначество, а безъ тога или е у робству, или ќе сь временомъ быти.

Доситей.

Ш О Д У Н А В К А.

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 114576

№ 1.

Београдъ 3. Януара.

1847.

ЖЕЛЯ НА НОВО ЛЪТО.

На данъ овай одъ новаго лѣта,
 У комъ коло окрену сѣ свѣта,
 Кадно прошло съ будишимъ се разста,
 Новый животъ, нова среѣна наста:
 Свакій жуди, што е ком' по ѣуди,
 Свакій жели, што му срце вели!
 А н я бы сада нешто шѣео,
 Но када бы само казат' емѣо?
 Ал' ѣу реѣи ма зн'о неутеѣи:
 Што смо негда учинили криво,
 Да ставимо садъ предъ очи живо,
 Па да с' више неварамо слѣпи
 Кано муха кадъ се на медъ лѣпи.
 Ђаво мамн, докле пенамами,
 Кадъ намами онда тежко нами. —
 Доста бѣше кобкаквы спрдни,
 Сваѣе, вике и несланы грдия:
 Наз'мо одсадь кудъ намъ валя нѣи,
 Ако среѣу мы желимо стиѣи.
 Пріонимо сви за обште благо,
 Па ѣе онда свима быти драго.
 А тврдицу нека ѣаво носи!
 Онѣ све има, а еднако проси:
 Брѣ кадъ кога ѣаво запечати,
 Хоѣе, богме, и да се наплати. —
 По ты, Боже, опрости намъ грѣхе,
 Брѣ с' каемо данасъ безъ утѣхе!
 Избави насъ одъ лукава врага,
 Некъ му нѣ меѣу нами трага.
 Кано гуя изъ камена люта
 Превари насъ веѣъ толико пута —
 Зажди оганъ среѣе наше миле,
 Да познамо мы нѣгове силе,
 Некъ намъ свѣтли у дну и у ноѣи,
 Ты намъ, Боже, буди на помоѣи!
 Брѣ к'о чами и чамуи бѣдно,
 Тому нѣ ни живити вредно.
 Ахъ много смо благодарит' дужни,
 А мало смо кадри дават' тужни.
 Но опрости!
 Ты Богъ вси велике милости!
 Уведи насъ у домъ славе твоє
 И прими насъ к'о сынове свое!

Да у твоє вѣлѣмъ благослову
 Проведемо мы годину ову. —

Іованъ Илиѣъ Ресничанинѣ.

О ЕЗЫКУ СЛАВЯНСКОМЪ.

одъ
 МАТИЕ БАНА.

Лани у єдномъ приватномъ писму, кое е
 после у Зори Далматинской изишло печатано,
 я самъ на кратко означіо стазу, коіомъ мыслимъ
 да бы природно морали иѣи, а изъ садашнѣи
 тежня племена наши, и вѣроятности будуѣи до-
 гаѣая судимъ, да ѣе поѣи писменства, право-
 си и нарѣчїа славянска.

Како у одношенію племеному и државному,
 тако и у езикословному мы Славяни моралисмо
 найпре живити сви скупа у єдномъ єдиномъ кру-
 гу усредоточени. О тому неѣе се сумнїати:
 свака народность, свакій самосталный языкъ
 при постанку своему и у прва своя времена не-
 може иначе него єдностручанъ, єдно свѣцѣло
 сачиняваюѣи ѣ быти. Само се после провале ме-
 ѣе тога првобытнога єдинога круга, друство у
 нѣму одрасло и разплѣнено разаспе се, и изъ
 єдинога у више поманѣи кругова затвори; на кон-
 цу и поманѣи ти кругова цѣлость буде разки-
 нута; нестане їмъ єдинствены средоточїа, у
 свакомъ одъ нѣи множина премалы, найситнїи
 кругова, множина средоточїа породи се. То е
 природна стаза, коіомъ су пошле све народно-
 сти и и сви езыци, коіомъ поѣе народность и
 языкъ славянскїй. Народность и языкъ нашъ
 са єдинства своєга постепено сїѣшоє до най-
 веѣега раздроблѣнїа, и тимъ половину своєга ис-
 торичнога течая довршише. Сада їмъ остає
 другу половину довршити; остає їмъ узъ исте
 степене, низъ кое су сишла, узаѣи; истымъ дру-
 момъ, коимъ су са єдинства на раздроблѣнїе дош-
 ла, са раздроблѣнїа на єдинство вратити се. По
 моралнимъ околностима, кое су сада изображе-
 ный свѣтъ обузеле, по дѣйствию, кое ѣе пло-
 дови ти околностїи на свѣтъ славянскїй имати, я
 мыслимъ да такова реакція мора быти у наше-

3 И Д Е Т С К А Б И Б Л И О Т Е К А

му народу подпуна. Многе препоне моћи ће ту реакцію у свому корачану сметати, задржавати, али ништа на свѣту неће ю моћи са своје стазе сврнути.

Оваке су одъ части мысли, у реченомъ писму изражене, а када самъ исто видіо у народъ произведено, наумимъ у подужемъ чланку те мысли обширніе и темельніе изложити, и читаву систему моего о тому мыслѣнія поставити. Али почемъ се покаже, мало после, найпре у Народномъ Листу, па у нашој Подунавкѣ чланакъ о ѣзыку одъ г. Миланковића, мое подужѣе учини ми се излишно. Ни еданъ безъ сумнѣ читатель неће бити забравіо на поменути чланакъ. У нѣму е г. Миланковићъ тако обширно свой предметъ развіо, тако га е простъ одъ свакога прерасудія правымъ философичнымъ погледомъ промотріо, и свеобузеомъ критикомъ подпуно изложіо, да я незнамъ ништа знаменито придодати му, ништа преиначити му. Оно е све истина чиста и света; оно су мысли великодушне, кои бы се свакій славянскій домородаць при наступаюћој епохи славянској имао апостоломъ учинити.

Али ако се предмету, кои е г. Миланковићъ тако срећно изцрпіо, нема шта знаменито важно додати, могу се изъ истога, и мораю се, друга два предмета извести, друга два пытана положити; а та су:

I. Да ли сада ѣзыкъ славянскій корача овако, како на степену, на коему се налази, по опредѣлѣнн тореречене системе корачати мора?

II. Коимъ начиномъ нѣгово корачанѣ може бити подпоможено, да лакше, поснѣшніе и цѣловито свою цѣль докучи?

(Продуженіе слѣдуе)

КНЯЖЕСТВО СРБІЯ.

Изводъ изъ „Географійско-Статистичногъ Рѣчника“ г. I. Гавриловича.*)

Србія завьси одъ Порте Отманске; лежи између 44° до 45° с. ш. и 36° 56' до 40° 30' в. д.

Границе нѣне су одъ сѣвера: држава Аустрійска, одъ истока Княжество Валахія и Пашалукъ Видинскій, одъ юга Пашалуци Видинскій, Нишевачкій, Лесковачкій, и Кадилукъ Новопазарскій, одъ запада Херцеговина и Босна. Пространство се нѣно, кадъ се дужина одъ сѣвера къ югу и она одъ истока къ западу одъ едне до друге найдалѣ точке проесане, може узети на 1000 □ миля.

Србія се дѣли на 17 Округія, а ова на Срезове, одъ кои 54 има. Округія се зову: Београдско, Валѣвско, Шабачко, Подринско, Ужичко, Чачанско, Крагуевачко, Рудничко, Круше-

*) Види № 50 Подунавке одъ 20. Дец. пр. г.

вачко, Ягодинско, Ђупрійско, Алексиначко, Гургусовачко, Црнорѣчко, Краинско, Пожаревачко и Смедеревско.

Србія е земля брдовита. Она на югу налазећа се брда есу найвећа, коя са брдима тако названымъ Балканомъ у Турској (Hemus) свезу имаю. Средицу Србіе заузимаю Рудничка брда; а она на истоку налазећа се, са Банатскимъ свезана, повлаче се одъ сѣвера къ югу. Найвећа брда су у Србіи: Копачникъ, Пљоча, Жельинъ, Столь, Ртанъ. Долине су найзнаменитіе оне, ков се око Мораве, Саве, и око Дунава налазе. Но не само ове равнице, него и узвышенія су мѣста за усѣвъ способна, и при доста малой радњи земля дае богате земљодѣлцу плодове.

Рѣке Србіе есу: Дунавъ, Сава, Морава, Дрина, Тимокъ, и друге манѣ.

Како Србія лежи на средини између равнинителя и пола сѣверногъ, то се изъ самогъ положая овогъ види, да она има климу пріятну. Найлѣпши су мѣсеци: Септемберъ и Октоберъ, найтопли Юній. Жетва се починѣ на измакъ поменутогъ мѣсеца, а свршуе се у Юліо. Виногради се беру више пута у почетку, ал' обично око половине Септембра. Зимно е време благо, ал' у южнимъ краевима, кои су узвышенія одъ осталь, зима е строга и дуго трае. Има мѣста, на којима она 9. мѣсеци се продужава.

Србія има довольно благородны метала у своимъ брдима; гвожђа, бабра, олова, угля каменитогъ и мркогъ, мермера бѣлогъ и црвеногъ, и каменя сваке струке. Пшеница, вчамъ, проя, елда, овась, кукурузъ, вино, воће свакогъ рода, а особито шљива, жиръ и шинарка роде довольно. Добыва се и руя и броћа способна за боядисанѣ растѣня. Одъ живе стове имае: говеда, коня, оваца, коза, а особито у великомъ количеству свиня, кои е садъ главниіи производъ землѣ, пчела, свилены буба и пѣвица. Птице се у Србіи налазе све, ков обично у землѣма, подъ умѣреннымъ поясемъ налазећима се, живе; у пространнимъ шумама има: елена срній, дивлья свиня, медведа особито у восточнимъ краевима, зецова, лисица, рисова, кадъ се и кои шакаль заблуди у Рудничке планине. Рѣке су богате са рыбама: штукама, шаранма, младичама, у Дрина и Морави, морунама и вестрама у Дунаву, особито око Кладова. Шума има Србія одвећ много; брда су сва обрастла дрвама: растовима, буквама, елама и боровима; може се лако узети, да е скоро една трећина землѣ іоштъ подъ шумомъ.

Жители Србіе есу:

A.) Срби, брой, е нѣовъ	- - -	825,783.
Одъ овы пакъ има:		
1. Чичовника и пензионера	- - -	832.
2. Варшана, кои се занимаю трговинномъ и занатима	- - -	38,022.
3. Селяка, кои земљодѣліемъ, ско-		

товодствомъ, надницомъ и службомъ рану себи добываю 783,652.

4. Свещеника:	
чина монашескогъ и мирскогъ - - -	748.
5. Войника регулярны - - - - -	2,529.
Б.) Турака има - - - - -	15,161.
Одъ кой войника: 6,370, а ме- ђу овима регулярны 1836.	
В.) Еврея свега - - - - -	1,368.
Г.) Страны постоянно у Срби пре- бываюћи - - - - -	900.
Д.) Цигана - - - - -	6,074.
Свега - - - - -	849,286.

И тако у Срби на одной четверугольной мильи неживе юштъ ни 900. душа

Примѣчанія. 1. У брой Срба улазе и Власи, кои у Срби живе; ал' како овы врло мало има, кои Србски переговоры, и сви су са Србима вързакана одногъ; то се раздѣлаю одъ Срба навести немогу, особито што се брой њвогъ управо и незна.

2. Мужкогъ пола међу Србима има 2½ на сто више него женскогъ. Међу Евреями в половина мужкогъ а половина женскогъ. Како е кодъ Турака, странны и Цигана, што се тиче броя мужкогъ и женскогъ пола, дознати нисамъ могао, Ал' Турана мужкогъ пола да 2000 глава више има него женскогъ, лако се узети може.

3. Число душа къ чиновничкомъ реду — А. 1.) — принадлежи може се узети на 4200.

(Продуженіе слѣдую.)

ГАЛАНТЬ АРАМБАША.

(Посрѣбно.)

Галантъ е быо около 1740. год. арамбаша едне разбойничке чете Чрезъ свое шпіоне дозна оны, да еданъ сеоскій свещеникъ има кодъ себе неколико хиляда форинтій. Галантъ начини планъ, да присвои себи те новце. Кућа свещеникова была е у невомъ удаленію одъ шуме. Едне страховите ноћи доше Галантъ предъ своіомъ четомъ у ову шуму. Полумртавъ одъ зиме и мокроте дунне на прозоръ свещеникове куће и замоли се, да га прими на конакъ, тужећи се, да е изъ далека и да е тумараюћи ноћу путь изгубіо. Человеколюбивый свещеникъ негумняюћи иашта, пусти га унутра и заповѣди свое слуги, да му кова у конюшницу одведе; а за путника рекне, да угрю собу и намѣсте креть; на кратко, оны га е врло любезно дочекао. — Разбойникъ быо е сасвимъ тронуть, срце њгово ніе се могло противити невиноме ласканю свещеникове дѣце. — Говорю е много о лютомъ и кровождномъ разбойнику Галанту и на послѣдакъ запыта домаћина: небои ли се оны тога убице? „Я се њга небоимъ, ерь се уздамъ у Бога, да ће ме избавити.“ — Овай одговор пробуди савѣсть айдучкогъ арамбаше; свещеникова надежда на Бога поразила га е сасвимъ; ућуги и погрузи се у мысли. На послѣдакъ замоли домаћинъ свога госта да иде одпочинуть. — „Не, я спавати небу; укажете ми любовь и рецате вашей супруги и дѣци, да за едно магновеніе она на полъ иди, нешто важно имамъ да вамъ саобштимъ.“

На еданъ мигъ свещеника удале се дѣца и жена му. „Познасте л' вы мене?“ запыта Галантъ. — „Непознаемъ,“ одговори свещеникъ; „номыслимъ, да самъ дочекао честного и доброга човека.“ — „Немойте то мыслити,“ рекне разбойникъ, „еръ самъ я Галантъ, арамбаша разбойничке чете. Свакій може лако себи представити ужасъ свещеника! Галантъ га узме за руку и продужи: „Будите спокойни и благодарите Богу, што самъ я къ вамя дошао, и што сте ме тако любезно дочекали. Знаемъ, да вы имате доста новаца у вашей кући, но небойте се никакве несреће?“

Арамбаша замоли, да му се донесе артія и мастило и напише слѣдуюће рѣчи: „Подъ смртну казнь забранюемъ вамъ и найманъ ствари у овай кући дотакнути се.“ „У два сата после пол' ноћи,“ продужи Галантъ, „показате се овде мои люди, но вы се ни мало неплашите, већ спавайте спокойно съ цѣлымъ вашимъ семействомъ. Новце и остале ваше драгоценые ствари метните покрай ове записке у вашу ложницу.“

Галантъ се опрости са свещеникомъ, кои по одлазку њговомъ поступи као што му е препоручено. — Равно у два сата после пол' ноћи яве се разбойници; већ су се были машили новаца, но у еданъ махъ падне іймъ записка њвогъ арамбаше у очи и они се повуку натрагъ. „Добру ноћъ, господине отче,“ рекну они, „спавайте безъ брига.“

Кадъ су крозь дворъ пролазили, почну гуске гакати и еданъ међу њима помысли, присвоити едну одъ све муке и неволь. — „Окани се, ако се желишь главе наносити.“ По разбойникъ га непослуша, већ однесе гуску.

После неколико дана яви се Галантъ едне вече опять свещенику и запыта га, како су се њгови подчинѣни владали. Свещеникъ ніе му се мого доста нахвалити. — „Али су они однели нашу гуску,“ рекне едне свещениково дѣте. — „Шта!“ заргми разлюфеный арамбаша; „они гуску однели?“ — Свещеникъ га са смѣхомъ увѣраваше, да іймъ е самъ гуску поклолю.

Галантъ отиде, а свещеникъ ніе ни мало мыслю о слѣдству тога разговора; но како се зачуди, кадъ сутраданъ опази на вратима свое куће обешеногъ човека съ гускомъ.

У Лозници.

Бѣтиміе Аврамовићъ.

Я Р И Л О.

Бѣлорусима е Богъ пролећа и плодности именовъ Ярило. Они га представляю себи као лѣпа, млада човека, кои бѣла коня яше; свагда е покривенъ бѣломъ кабанакомъ, а на глави носи вѣнаць одъ пролѣтногъ цвѣћа; у десной руци држи човечю главу, а у лѣвой пуну шаку класова, и свагда е босы ногу. Њму за

честь славе Бѣлоруси време првогъ усѣва 27-гъ
Априла у вече. У сумрачѣ скупи се много дѣ-
вонокъ у одной кући, и ту одну измеѣъ себе за
Ярила изберу, обуку е као што га оне себи
представляю, и посаде е на бѣла коня, кои е о
ужету везанъ. Затимъ се ухвати велико коло,
и око Ярила се игра; свака дѣвойка има вѣнацъ
на глави одъ свѣжегъ цвѣћа. Ако е пролеће
топло и пріятно, и особито ако е данъ ове сла-
ве дѣць, то онда ова слава држи се у саму зор-
у и у полю, често и на непосѣянимъ пшвама.
Стари селани се весело дѣвочкомъ непротиве,

него се и они сами скупе, те гледаю. Дѣвойке
играюћи пѣваю единымъ гласомъ врло дугачку
пѣсму, у којой се дѣла бога Ярила славе, како
онъ по свѣту иде, и чини да жито расте, и лю-
дима плодность доноси. — Знатио е, што су
кодъ Бѣлоруса приликомъ ове славе на челу
дѣвойке, и оне управо свомъ игромъ управляю,
а не млади момци; у другимъ предѣлима Русіе,
као н. пр. у Воронежцу, было е пріе обичаѣ, да
млада момка играюћи у полѣ изведу, и тамо
игранѣмъ, пѣванѣмъ, пѣнѣмъ и боренѣмъ сла-
ву Ярилову да прославе. (Ость и Вестъ.) —

С М Ъ С И Ц Е.

СЛАВЯНСКЕ ВѢСТИ.

— Др. Аугустиновиѣъ, пронашаоцъ новаго
правописа пилскаго съ новима писменима, предават-
ѣе у Бечу у Пазманеуму (заведеніе богословско) сръб-
скій языкъ. Пр. Хегеръ започетѣе такоѣрѣ на уни-
верситету учити чешкому теснопису.

— Управо сада два профессора еданъ че-
скога языка у Прагу, другій славянскога уобщте у
Паризу, т. е. г. Каубекъ и г. Циприанъ Ро-
бертъ издали су свои мысли о панславизму, првый
у Чешкой Вчели, другій Парижскій у особенной бро-
журици говори о два панславизма (Les deux pansla-
vismes).

— Вука Караѣића рѣчникъ изиѣиће год.
1847.; веѣъ е скоро у рукопису готовъ; Вукъ се не-
престано забавля са Владикомъ Приногорскимъ, кои
сада у Бечу пребыва; прилѣжно чита Дубровачке
еписателѣ, и радъ е пре него рѣчникъ у печатно
преда, јоште по Босни проѣи. (Ч. Вп)

ЛИТЕРАТУРА.

— Дошао намъ е у Београдъ првый брой
овогодншиѣ Зоре Далматинске, написанъ Богъ зна
како јднимъ правописомъ. Овде е огорченѣ кодъ
млады народолобаца у найвышемъ степену; ерѣ прем-
да се мы латнискимъ словима неслужимо, опетѣ же-
дали бы видети нашу браѣу, коя латинска пимена
употребляваю, да су се сложила у начпу писаня.
Кадъ бы се они вдномъ сложили, тимъ бы се къ на-
ма приближили, и насъ на приближаванѣ къ ѣима
потакли. Али залуду! Има у Далмаціи неки людїи,
кои ни найманѣ неразумѣваю духъ и потребе юго-
славянскога народа, и кои у мѣсто да бы ишли на-
предъ, иду натрагъ као ракъ. А на несреѣу тако-
вымъ людма пало е у руке учредничество Зоре. У-
общте овде се примѣтило, како г. Кузманѣъ узе
учреѣивати Зору, да се таки у нѣой появио раздоръ
и фанатичный духъ. На часть му слава!

Н. И

МЕДЬ И ВОСАКЪ.

Човекъ и Марва. За нѣкога господина, кои
е низко изображенъ быо, но кои се при свемъ томъ
опетѣ разумѣвао у марви, рекне еданъ одъ нѣговы
слугу: „Кадъ говори о марви, говори као човекъ, а
кадъ о човеку говори, говори као марва.“ —

Малайска любавна пѣсма. Кадъ моя дра-
га съ прозора гледи, свѣтле іой се очи као звѣзде;
нѣнъ драгїи неможе противстати топлоти блистаюћи
зракова. Боя нѣнога лица подобна е дрвеной жера-
вици. Чело іой изгледа као новыи мѣсець, кадъ се
првый путъ укаже. Јоштъ јо е давно мое срце за
любезницу изабрало. Нѣни дугачки noktи засѣняваю
очи као зраци мунѣ, а прозрачни су као морскїи би-
серъ. Нѣнъ е вратъ подобанъ углаѣномъ одъ ка-
мена тѣлу, витакъ и любакъ. Нѣни су зуби обояди-
сани бояпрахомъ. Нѣне дѣпе витице украшава
чарайско цвѣће. Моя е душа усхиѣена и чезне да
съ нѣомъ одлетѣ! Ватрено сіа она изъ мои очїи и ме-
ни недостас снага да јо умиримъ.

Б. А.

ЖА О К А.

*. Говори се, да ће у изображенной Европи
еданъ мужъ свою жену, коя као кнѣга говори, яв-
ной библиотеки поклонити.

*. Говори се, да ће одсадъ дѣвойка бирати
момка. Томе треба да се радуемо, ерѣ ће онда среѣ-
нїа супружества быти.

Говори се, да ће доктори своиѣ болестницима
бѣдно ставѣ олакшати зато, што їймъ нѣће казивати
имена ѣиновы болестїи.

Веселинѣ Граочинѣъ.

СРБСКА НАРОДНА ЗАГОЛЕТКА.

(Саобщитїо Васо Поповиѣъ.)

На едномъ дуду было е дваде четъ врабаца. Ло-
вацъ пукне изъ пушке, и убїе тр . Колико е вра-
баца остало?

Учредникъ Милошъ Поповиѣъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатнїи у Београду.

